



Notitie mogelijkheden Rioolheffing

Onderwerp

Vergelijking woonlastenverdeling Helmond met Nijmegen en Amsterdam.

Doel van de tekst

Inzicht te geven in de woonlasten bij de gemeenten Amsterdam en Nijmegen, waarbij de effecten van de beleidskeuzes van die gemeenten worden vergeleken met de gemeente Helmond.

Aanleiding

Tijdens de behandeling van de begroting 2021 in de gemeenteraad heeft uw college de volgende toezegging gedaan: "Er zal naar de gemeentelijke lastenverdeling van de gemeenten Amsterdam en Nijmegen worden gekeken i.v.m. een eerlijkere verdeling van die lasten ('de zwaarste schouders....')".

Wettelijk kader Rioolheffing

Op basis van art 228a van de Gemeentewet zijn gemeenten bevoegd een rioolheffing in te voeren. Deze kan worden geheven:

"1 ter bestrijding van de kosten die voor de gemeente verbonden zijn aan:

a. de inzameling en het transport van huishoudelijk afvalwater en bedrijfsafvalwater, alsmede de zuivering van huishoudelijk afvalwater en
b. de inzameling van afvloeiend hemelwater en de verwerking van het ingezamelde hemelwater, alsmede het treffen van maatregelen teneinde structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken.

2 Ter zake van de kosten, bedoeld in het eerste lid, onderdelen a en b, kunnen twee afzonderlijke belastingen worden geheven".

Bovenstaande wettekst stelt de gemeente dus in staat om haar kosten die worden gemaakt voor de riooltaken te verhalen via een heffing, eventueel uit te splitsen naar inzameling, transport en indien van toepassing zuivering van afvalwater en hemelwater.

Tariefstructuur en keuze belastingplichtige

De gemeente heeft dus keuzemogelijkheden bij de manier waarop de kosten van de riooltaken worden verhaald en in een heffing worden vertaald.

Daarbij kan worden gekozen voor één heffing voor alle percelen in een gemeente, tegen een vast tarief, eventueel aangevuld met een staffel voor grootverbruik.

Dat is hoe het momenteel in de gemeente Helmond is ingericht, waarbij de staffel erg hoog begint bij afvoer van water boven de 1.200 m³, waardoor alle woningen feitelijk een vast bedrag betalen. Dit wordt gekoppeld aan het verbruik van water vanuit het drinkwaterbedrijf.

Er zijn echter meerdere mogelijkheden om de tarieven anders in te richten:

- Verdeling naar 2 heffingen één voor afvoer en verwerking afvalwater en één voor hemelwaterafvoer. Hierbij zal duidelijk zijn dat hemelwater goedkoper is dan afvalwater. Gekozen kan dan worden om bijvoorbeeld het hemelwater bij de eigenaar in rekening te brengen en het afvalwater bij de gebruiker (vervuiler betaalt). Deze optie biedt ook de mogelijkheid om percelen zonder wateraansluiting buiten de heffing voor afvalwater te houden;
- Alternatief voor woningen is een onderverdeling naar een of meer persoons huishoudens;
- Tenslotte kan ook nog worden gekozen voor een tariefstelling, die gebruik maakt van de WOZ-waarde als heffingsgrondslag.

Belastingplichtig is nu de gebruiker, maar gekozen kan ook worden voor de eigenaar.

Verdeling woonlasten

Bovenstaande alternatieven hebben natuurlijk gevolgen voor de verdeling van de lasten en de invloed daarvan op de totale woonlasten binnen een gemeente.

Zowel de gemeente Nijmegen als Amsterdam hebben ervoor gekozen om de rioolheffing in ieder geval voor het grootste deel op te leggen aan de eigenaren van de percelen. Amsterdam wijkt daar

nog iets van af door het gedeelte boven de 300 m3 waterverbruik (grootverbruik, dat meestal bij bedrijven terecht komt) op te leggen aan de gebruikers van percelen. Gevolg van deze beleidskeuze is, dat met name de gemeente Nijmegen ook geen kwijtschelding meer verleent voor de Rioolheffing, alsmede voor de afvalstoffenheffing. In Amsterdam kan dit nog wel voor de Afvalstoffenheffing.

In de onderstaande tabellen worden de woonlasten van de gemeenten Amsterdam, Nijmegen en Helmond vergeleken. De woonlasten kunnen worden bekeken vanuit het perspectief van de gebruiker van een woning (meestal de huurder), maar ook vanuit dat van de eigenaar.

Woonlasten voor gebruikers

Tabel: Belastingen die tot woonlasten voor gebruikers leiden (in €)

Jaar	Rioolheffing	Afvalstoffenheffing	Totaal
Amsterdam (1 pers)	0,00	326,00	326,00
(meer pers)	0,00	435,00	435,00
Nijmegen (1 pers)	0,00	19,00	19,00
(meer pers)	0,00	38,00	38,00
Helmond	190,80	237,46	428,26

Wat vooral opvalt in bovenstaande tabel is, dat de lasten voor de huurder in Nijmegen veel lager uitvallen, vooral doordat meer lasten bij de eigenaren van woningen worden gelegd. Zo wordt de rioolheffing opgelegd aan de eigenaar van een pand en is er bij de Afvalstoffenheffing voor gekozen om slechts 24% van de kosten via deze heffing te verhalen, wat tot een hogere OZB leidt.

Amsterdam kiest ervoor het vaste gedeelte van de rioolheffing (tot 300 m3) aan de eigenaren op te leggen en het gedeelte daarboven aan de gebruikers. Hierdoor komt een groter deel van de lasten bij grootverbruikers (vaak bedrijven) terecht.

Woonlasten voor eigenaren

Als er sprake is van een woning waarvan de eigenaar ook gebruik maakt, betaalt deze ook OZB in alle drie de gemeenten en in Nijmegen en Amsterdam ook de Rioolheffing of tenminste het grootste deel daarvan.

Duidelijk zichtbaar is, dat Nijmegen ervoor heeft gekozen om de woonlasten voor een veel groter deel bij de eigenaren van woningen neer te leggen.

Ook Amsterdam doet dat tot op zekere hoogte, maar de hoge lasten voor de Afvalstoffenheffing zorgen ervoor, dat de lasten voor de huurder bovengemiddeld zijn.

Tabel: Belastingen die tot woonlasten voor eigenaren/gebruikers leiden (in €).

Jaar	OZB*	Rioolheffing	Afvalstoffenheffing	Totaal
Amsterdam (1 pers)	182,00	144,00	326,00	652,00
(meer pers)	182,00	144,00	435,00	761,00
Nijmegen (1 pers)	580,00	167,50	19,00	766,50
(meer pers)	580,00	167,50	38,00	785,50
Helmond	353,00	190,80	237,46	781,26

* Voor de bepaling van de OZB-lasten is uitgegaan van de WOZ-waarde van een gemiddelde woning. Amsterdam € 425.000, Nijmegen € 275.000 en Helmond € 245.000 (conform COELO-atlas 2021)

Mogelijke alternatieven Rioolheffing

Op basis van de notitie zou er gekozen kunnen worden uit een aantal alternatieven. Zo kan natuurlijk de huidige situatie gecontinueerd worden.

Ook kan ervoor gekozen worden om de volledige rioolheffing te verhalen op de eigenaar. Daarbij kan ook worden gekozen voor een heffing op basis van WOZ-waarde. Voor het gemak zal hier toch van de gemiddelde woning worden uitgegaan, maar dat zou wel tot onderlinge verschillen leiden.

Tabel: Belastingen die tot woonlasten voor gebruikers leiden (in €)

Variant	Rioolheffing	Afvalstoffenheffing	Totaal
Huidige situatie	190,80	237,46	428,26
Rioolheffing volledig bij eigenaar	0,00	237,46	237,46



In de volgende tabel staan vervolgens de lasten, zoals die uitsluitend voor de eigenaren gelden. Hierbij geldt natuurlijk, dat wanneer er sprake is van een eigenaar, die ook gebruiker van dat object is in alle situaties het volledige bedrag (zie de eerste rij) gelijk blijft.

Tabel: Belastingen die tot woonlasten voor eigenaren leiden (in €).

Jaar	OZB*	Rioolheffing	Afvalstoffenheffing	Totaal
Huidige situatie (eigenaar/gebruiker)	353,00	190,80	237,46	781,26
Huidige situatie eigenaar	353,00	0,00	0,00	353,00
Rioolheffing volledig bij eigenaar	353,00	190,80	0,00	543,80

* Voor de bepaling van de OZB-lasten is uitgegaan van de WOZ-waarde van een gemiddelde woning. Voor Helmond is dat € 245.000 (conform COELO-atlas 2021)

Kosten en impact

Uitvoeringstechnisch zullen de kosten te overzien zijn. Natuurlijk is er een project noodzakelijk met de nodig inzet van personeel en techniek. Ook zal er een communicatietraject moeten worden opgestart. Er zal ondersteuning van de softwareleverancier noodzakelijk zijn, maar dat kan beperkt blijven. Structureel zou het geen grote gevolgen hoeven te hebben voor de bedrijfsvoering. Wel is duidelijk, dat de invoering van een nieuwe, nu nog niet gebruikte heffingsgrondslag meer kosten me zich mee zal brengen, dan reeds bestaande grondslagen. Hierbij valt te denken aan een onderverdeling in één of meerpersoonshuishoudens.

Kanttekeningen

1. De keuze van met name Nijmegen om de lasten van Rioolheffing en Afvalstoffenheffing grotendeels vanuit de algemene middelen te financieren zorgt ervoor dat er een hoog OZB-tarief noodzakelijk is, dat uiteraard vooral door eigenaren van woningen moet worden betaald;
2. De gemeente heeft geen invloed op de lastenverdeling bij de OZB. De heffingsmaatstaf is wettelijk gekoppeld aan de WOZ-waarde, de hoogte van de tarieven bepalen is wel een gemeentelijke keuze. Lagere tarieven betekenen uiteraard wel lagere opbrengsten, wat weer tot een budgettair gat zal leiden;
3. De hier genoemde varianten van Amsterdam en Nijmegen vormen geen stimulans om beter om te gaan met waterafvoer. In het land lopen inmiddels meerdere initiatieven om panden van het riool af te koppelen, of tegels uit tuinen te verwijderen, dit tegen een lagere rioolheffing. Dat aspect blijft hier onderbelicht en zou mogelijk ook in een de afweging in de nabije toekomst meegenomen moeten worden;
4. Op het terrein van de afvalstoffenheffing heeft de gemeente afgelopen jaar de lijn ingezet om de heffing per lediging te laten geschieden. Dit om te komen tot een betere afvalscheiding. Oplegging aan eigenaren botst met het principe, dat de gebruiker (vervuiler) zelf verantwoordelijk is voor afval en waterbeheersing;
5. Door meer lasten bij de eigenaren van woningen te leggen zal er vrijwel geen kwijtschelding meer worden verleend. Daar waar de eigenaren de woningen verhuren en hierdoor met hogere lasten worden geconfronteerd zullen zij die verhoging waar mogelijk doorberekenen aan de huurders in de huurprijs. Hiervoor kan vervolgens géén kwijtschelding worden verleend, waardoor huurders met lage inkomens per saldo hogere woonlasten zullen krijgen.

Advies

Gelet op de effecten van de verschuiving van de lasten van gebruiker naar eigenaar van de Rioolheffing, te weten (beperkt) hogere uitvoeringskosten en vooral een te verwachten doorberekening van de lasten door de eigenaar naar de gebruiker in een hogere huurprijs, blijft het effect voor de inwoners met lagere inkomens beperkt. Doordat hierdoor ook de mogelijkheid om kwijtschelding te verlenen vervalt kan het voor een bepaalde groep zelfs negatief uitpakken. Daarom heeft een keuze voor de onderzochte lastenverschuiving niet de voorkeur en wordt geadviseerd de huidige heffing-systeem te handhaven.